

Arkeologi inom del av bytomt vid Östra Gårdstånga väster om Flyinge

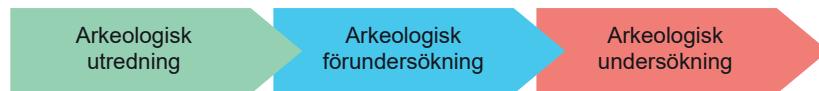

Rapport 2022:106
Arkeologisk utredning, steg 1

Skåne län, Skåne, Eslövs kommun, Holmby socken,
fastighet Gårdstånga 7:6 och Roslöv 1:7,
fornlämning L1988:2645

Magnus Andersson
med bidrag av Kennet Stark

Den uppdragsarkeologiska processen

Arkeologiska undersökningar brukar bestå av tre etapper: utredning, förundersökning och undersökning. Processen syftar i första hand till att bevara fornlämningarna, vilket är grundtanken i kulturmiljölagen (KML). Arkeologisk utredning kan göras i två steg: steg 1 (AU1) innebär att tillgänglig kunskap i form av inventeringar och äldre undersökningar sammanställs och att en inventering görs i fält, i syfte att lokalisera fornlämningar. Steg 2 utgör den särskilda utredningen (AU2) där sökschaktsgrävning utförs. Om det då konstateras förekomst av dolda fornlämningar så är en arkeologisk förundersökning (FU) nästa steg i processen.

Om fornlämningen efter förundersökning bedöms vara välbevarad och ha vetenskaplig potential görs en arkeologisk undersökning. De första etapperna, arkeologisk utredning (AU) och förundersökning (FU) utgör ett beslutsunderlag till länsstyrelsen inför prövning av tillstånd till ingrepp i fornlämning i form av en arkeologisk undersökning.

Mer information om den uppdragsarkeologiska processen finns på Riksantikvarieämbetets hemsida: (<http://www.raa.se/kulturarvet/arkeologi-fornlamningar-och-fynd/den-uppdragsarkeologiska-processen/>).

Uppdragsarkeologin regleras av 2 kap. 10–14§§ i Kulturmiljölagen (KML) och av föreskrifter.

Arkeologi inom del av bytomt vid Östra Gårdstånga väster om Flyinge

Rapport 2022:106
Arkeologisk utredning, steg 1

Skåne län, Skåne, Eslövs kommun, Holmby socken,
fastighet Gårdstånga 7:6 och Roslöv 1:7,
fornlämning L1988:2645

Dnr 511-00491-2022

Magnus Andersson
med bidrag av Kennet Stark

Arkeologerna
Statens historiska museer

Arkeologerna

Statens historiska museer

Våra kontor

Linköping

Lund

Mölnadal

Stockholm

Uppsala

Kontakt

010-480 80 00

info@arkeologerna.com

fornamn.efternamn@arkeologerna.com

www.arkeologerna.com

Arkeologerna

Statens historiska museer

Rapport 2022:106

Upphovsrätt, om inget annat anges, enligt Creative Commons licens CC BY

Villkor finns tillgängliga på <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.sv>

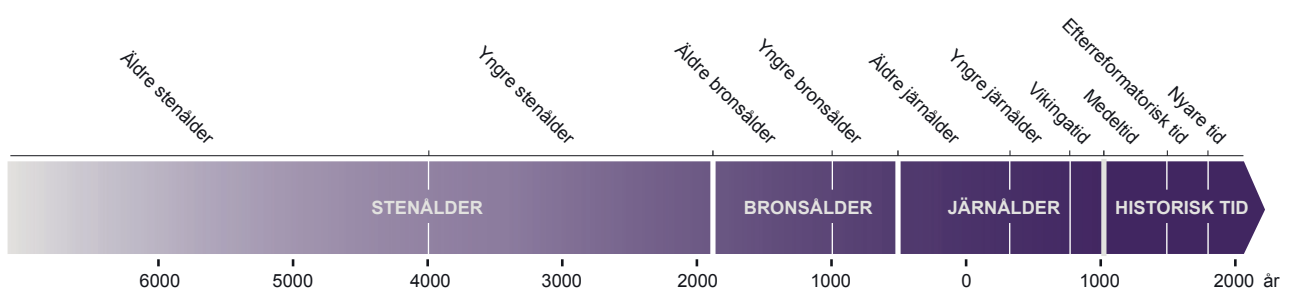
Bildredigering och layout: Åsa Östlund

Omslag framsida: Norra delen av området söder om en markerad höjdrygg. Foto: Magnus Andersson, Arkeologerna.

Tryck/utskrift: Åtta.45 Tryckeri AB, 2022

Innehåll

Sammanfattning	5
Inledning	6
Den arkeologiska utredningens syfte	6
Metod och genomförande	6
Byråinventering	6
Fältarbete	6
Naturgeografiska förutsättningar	7
Kulturhistorisk bakgrund	7
Resultat	10
Byråinventering	10
Av Kennet Stark	
Fältinventering	16
Konsekvensbedömning och åtgärdsförslag	19
Arkeologisk potential	19
Referenser	20
Administrativa uppgifter	20

Figur 1. Utredningsområdet markerat med lila linje, på utsnitt ur GSD-Terrängkartan, skala 1:50 000, och GSD-Översiktskartan. Lantmäteriet (CCO).

Sammanfattning

På uppdrag av Länsstyrelsen i Skåne län har en arkeologisk utredning steg 1 utförts inom fastigheterna Östra Gårdstånga 7:6 och Roslöv 1:7 i Eslövs kommun.

Den arkeologiska utredningen steg 1 omfattar, i enlighet med länsstyrelsens förfrågningsunderlag byråinventering, inventering i fält och sammanställning av resultaten i en rapport.

Utredningsområdet är cirka 13 hektar stort och beläget i åkermark – bortsett från längst i söder där det är ängsmark. Cirka 300 meter söderut rinner Kävlingeån. Undergrunden utgörs av isälvsediment och sand.

Det är en fornlämningsrik trakt med flera registrerade stenåldersplatser. Knappt 150 meter väster om utredningsområdet ligger fornlämningen L1988:3293, och omkring 350 meter åt samma håll finns fornlämningen L1988:2092. Det finns flera uppgifter om högar väster om området (L1988:2584, L1988:3300, L1988:2796, L1989:9358 och L1989:8737) samt grav markerad med stenblock (L1988:3299) och uppgift om grav i öster (L1988:2340). Det finns i området också omfattande fyndsamlingar med flintyxor, som t.ex. L1988:2644. I söder tangeras Östra Gårdstånga bytomt (L1988:2645). Östra Gårdstånga är känd sedan 1300-talets mitt.

De, efter steg 1 utredningen, föreslagna objekt för fortsatta arkeologiska insatser utgörs av terränglägen där sannolikheten bedöms vara stor för att det ska finnas under mark dolda forn- och kulturlämningar. Inom exploateringsområdet identifierades totalt två sådana ytor.

Objekt 1 utgörs av områdets sydliga del och omfattar cirka 22 000 m². Terrängen är flack med en mindre bäck som rinner i östvästlig riktning. Fortsatta arkeologiska åtgärder, i form av en förundersökning, inom denna yta motiveras främst av att denna södra del tangeras Östra Gårdstånga bytomt (L1988:2645). Dessutom är området omgivet av fornlämningar i form av gravhögsrest (L1988:2628) och fyndplatser (L1988:2644 och L1988:2950). En kvadrant på historisk karta från år 1806 skulle kunna vara en gravhögsrest. Då ytan bestod av ängsmark kunde ingen meningsfull ytinventering av fynd göras.

Objekt 2 utgörs av områdets nordliga del och omfattar cirka 60 000 m². Topografiskt är det en svag sydslutning. Även om ytan bestod av stubbåker vid inventeringstillfället kunde sparsamt med flintavslag iakttas. Förekomsten av bearbetad flinta, närheten till vattendrag i väster och omgivande kända boplats- och gravlämningar motiverar fortsatta arkeologiska åtgärder i form av en steg 2 utredning.

Inledning

På uppdrag av Länsstyrelsen i Skåne län har en arkeologisk utredning steg 1 utförts inom fastigheterna Östra Gårdstånga 7:6 och Roslöv 1:7 i Eslövs kommun. Anledningen är att Flyinge Fastighetsutveckling AB planerar att uppföra bostäder och förskola inom området. Även infrastruktur ska anläggas. Utredningsområdet är cirka 13 ha stort.

Den arkeologiska utredningens syfte

I förfrågningsunderlaget anger länsstyrelsen att utredningens huvudsakliga syfte är att fastställa om det finns fornlämningar inom det aktuella området samt ta reda på om det finns områden med potentiella fornlämningar, s.k. utredningsobjekt. Resultaten ska utgöra ett planerings- och beslutsunderlag för länsstyrelsen handläggning enligt 2 kapitlet kulturmiljölagen (1988:950 – KML) men också ett underlag för sökandens fortsatta planering.

Metod och genomförande

Den arkeologiska utredningen steg 1 omfattar, i enlighet med länsstyrelsens förfrågningsunderlag byråinventering, inventering i fält och sammanställning av resultaten i en rapport.

Byråinventering

Den inledande byråinventeringen kommer att omfatta följande källmaterial:

- Registrerade forn- och kulturlämningar (Fornsök) inom närområdet.
- Arkeologiska fynd och fyndsamlingar i tillgängliga fynddatabaser.
- Historiska kartor, lantmäteriakter och allmänna kartor via Lantmäteriets söktjänst.
- Excerpering av relevant topografisk litteratur och antikvariska rapporter.

Befintliga digitalt tillgängliga historiska kartor, undersökningsregister, fornminnesregistret och annat arkivmaterial går igenom och sammanställs med syfte att skapa en översiktlig kulturhistorisk bakgrund till området och landskapet samt ge underlag och stöd för lokalisering av sedan tidigare ej registrerade lämningar inom utredningsområdet.

För bilden av bebyggelseutvecklingen är även ort- och marknamnen viktiga.

Fältarbete

Fältarbetet utförs genom inventering, som görs för att peka ut potentiella lägen för under mark dold fornlämning. Byråinventeringen ger underlag som används vid den efterföljande fältinventeringen.

Fältarbetet kommer att omfatta följande moment:

- Bedöma potentialen för dolda fornlämningar.
- Inventera forn- och kulturlämningar i närområdet.
- Översiktlig dokumentation av de ytor som kan komma att beröras av vidare arkeologiska undersökningar där topografi och markanvändning beskrivs.

Det sammantagna utredningsområdet inventeras i sin helhet.

Påträffade fornlämningar, särskilda naturgeografiska förhållanden och annat av antikvariskt intresse mäts in med D-GPS. De nydefinierade ytorna beskrivs. Kompletterande dokumentation sker med digitalkamera. All dokumentation lagras och bearbetas i dokumentationsprogrammet Intrasis.

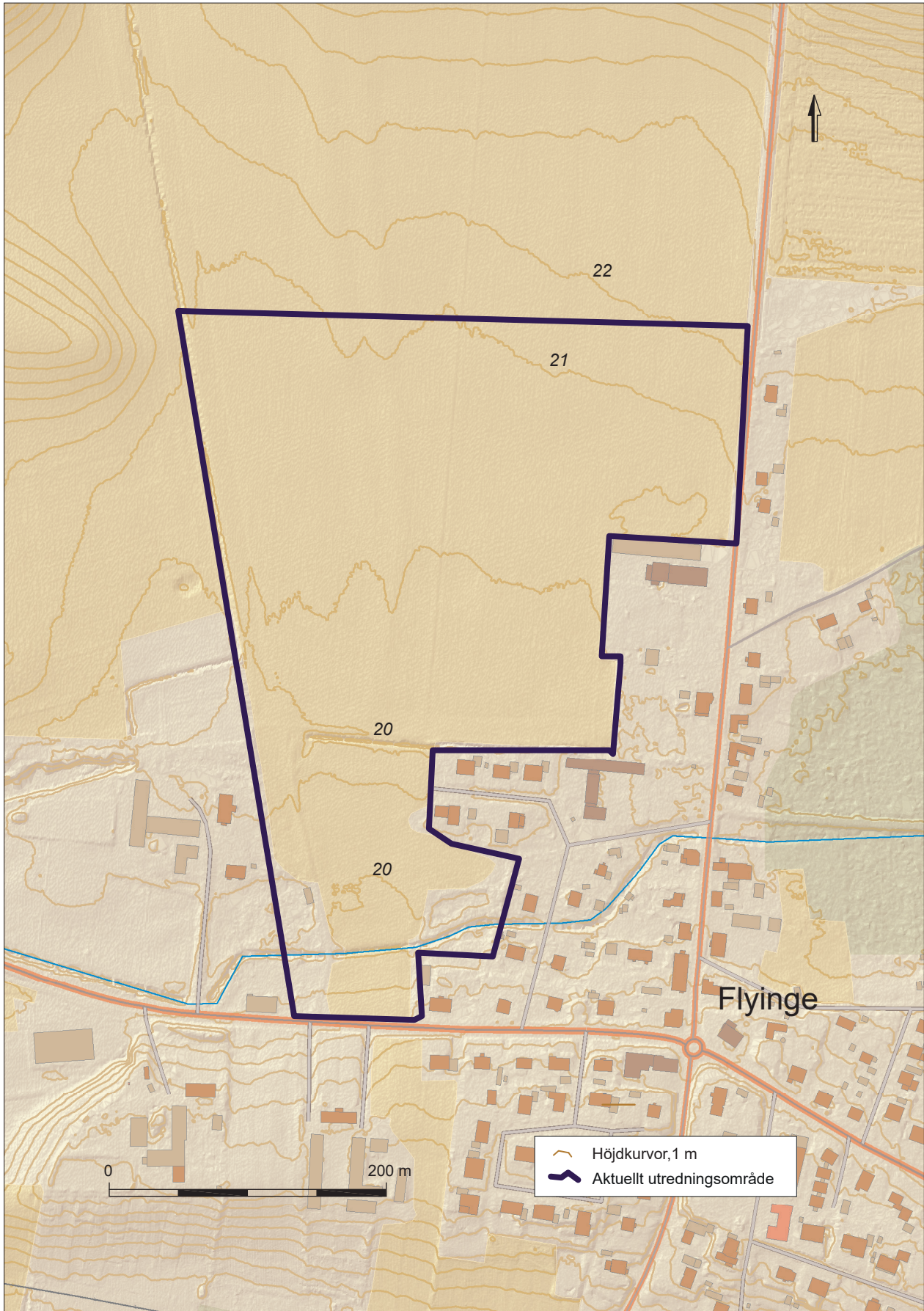
Naturgeografiska förutsättningar

Utredningsområdet är cirka 13 ha stort och beläget i åkermark – bortsett från längst i söder där det är ängsmark. Cirka 300 meter söderut rinner Kävlingeån. Undergrunden utgörs av isälvsediment, sand.

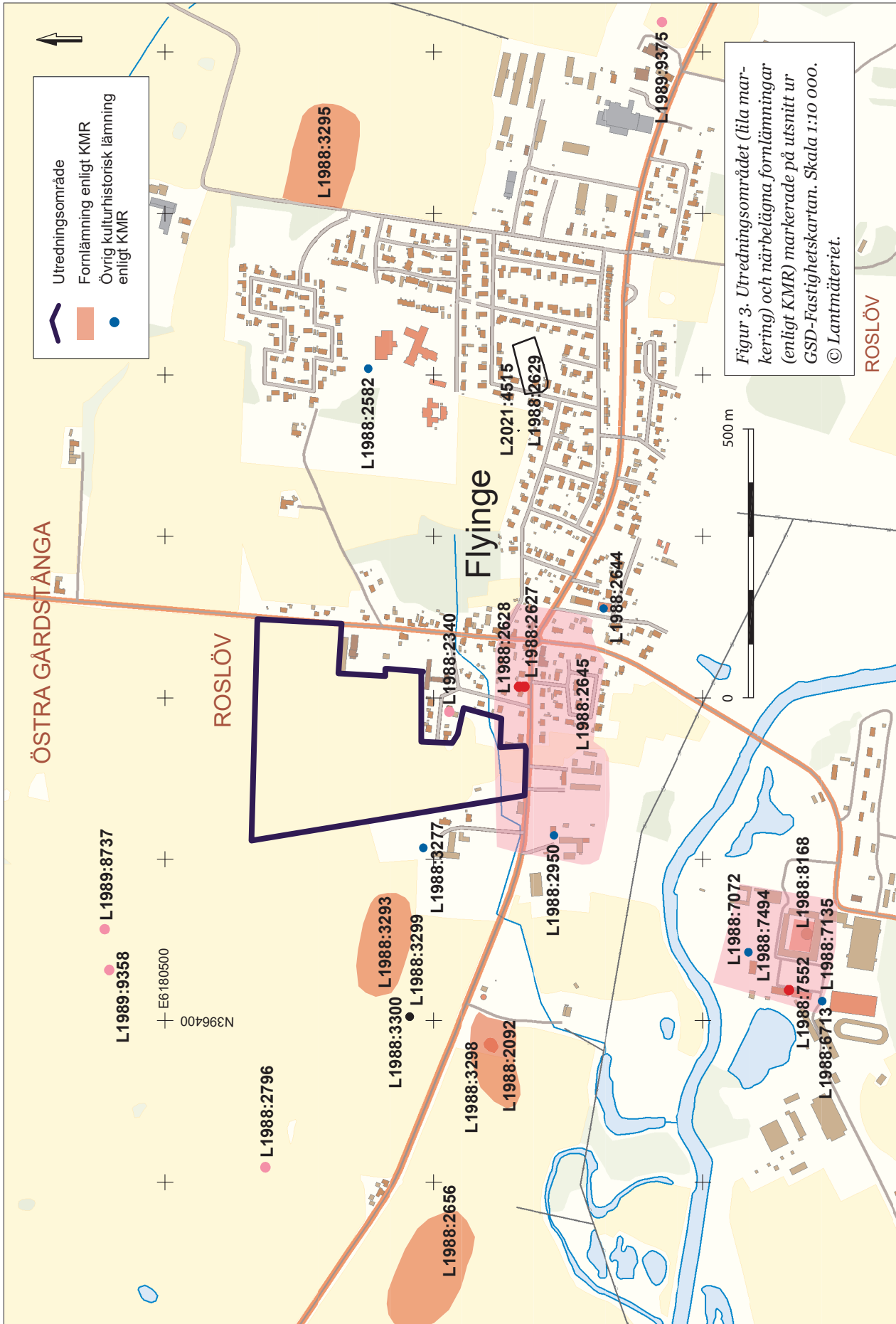
Till skillnad från närmaste omgivning är området mycket flackt, på höjder mellan 20 och 22 m ö.h. (figur 2). Norra delen av området utgörs av en mycket svag sydsluttning söder om en markerad höjdrygg som höjer sig upp till 36 m ö.h. Även väster om utredningsområdet är det kuperat där kullarna ligger på drygt 30 m ö.h. Södra delen av området är helt plant och en mindre bäck rinner i östvästlig riktning. På historisk karta från år 1806 (figur 5) syns att en bäck, biflöde till Kävlinge ån, runnit i norrsydlig riktning omedelbart väster om området. Undergrunden utgörs av isälvsediment, sand.

Kulturhistorisk bakgrund

Det är en fornlämningsrik (figur 3, tabell 1 och 2) trakt med flera registrerade stenåldersplatser. Knappt 150 meter väster om utredningsområdet ligger fornlämningen L1988:3293, och omkring 350 meter åt samma håll finns fornlämningen L1988:2092. Det finns flera uppgifter om högar väster om området (L1988:2584, L1988:3300, L1988:2796, L1989:9358 och L1989:8737) samt grav markerad med stenblock (L1988:3299) och uppgift om grav i öster (L1988:2340). Det finns i området också omfattande fyndsamlingar med flintyxor, som t.ex. L1988:2644. I söder tangeras Östra Gårdstånga bytomt (L1988:2645). Östra Gårdstånga är känd sedan 1300-talets mitt.

Figur 2. Utredningsområdet med inlagda höjddata markerat på utsnitt ur GSD-Fastighetskartan.
Skala 1:4 000. © Lantmäteriet.

Figur 3. Utredningsområdet (lila markering) och närbelägna fornlämningar (enligt KMR) markerade på utsnitt ur GSD-Fastighetskartan. Skala 1:10 000. © Lantmäteriet.

ROSLÖV

Resultat

Byråinventering

Kartstudier av Östra Gårdstånga

Av Kennet Stark

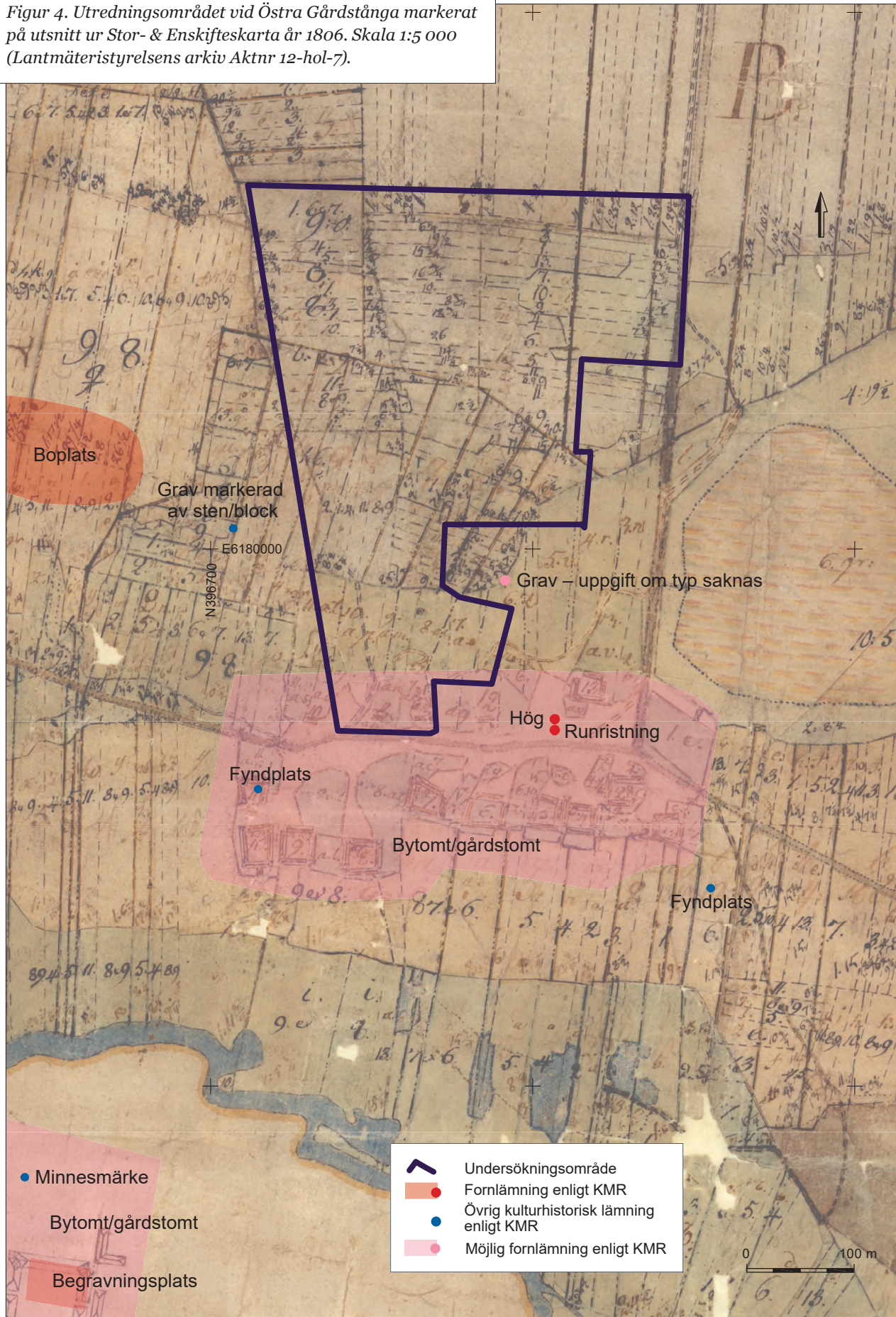
Utredningsområdet ligger huvudsakligen inom Östra Gårdstångas Norrevång, i direkt anslutning till den historiska byn vars gårdar innan skiftena låg söder om landsvägen förutom gård nr 13 som låg norr om, strax väster om vägen mot Roslöv. Den äldsta storskaliga kartan över byn är från år 1806 då byns ägor såväl stor- som enskiftades (figur 4). På konceptkartan är gårdarna och dess ägor utritade som de låg innan skiftet och på den renritade versionen visas resultatet av skiftet (figur 5). I norra delen av utredningsområdet återfinns mestadels åkermark med ett mindre inslag av ängsmark längst upp i nordöst. I södra delen, på norra sidan av bäcken, ligger marken som äng och benämns som "Gatumark" vilken är uppdelad på byns olika gårdar förutom den västligaste som benämns som allmänning. I norra delen av ägan till gård nr 8 återfinns en liten utritad kvadrat, cirka 5×5 meter vilken inte förklaras närmare. Möjligen en mindre byggnad eller kanske en gravhög som det finns ett flertal av på liknande läge utmed Kävlingeåns norra sida. Söder om bäcken finns samma indelning av ängsmarken men här benämns de som "Hus och hagetomter" och här finns flera gatehus som alla tillhör någon av byns gårdar förutom ett som ligger på allmanningen i väster. Inom utredningsområdet ligger två gatehus som tillhör gård nr 8 och nr 9. Inom Norrevångs åkermark finns inga indikationer eller marknamn i kartmaterialet som visar på äldre lämningar.

Skånska rekognosceringskartan från år 1815 visar endast att ängsmarken inom södra delen av utredningsområdet består av vattenpåverkad mark och att åkermarken inom Norrevång ligger på en höjd (figur 6). Noterbart är dock att det finns en fyrkantig gård utritad norr om landsvägen i västra delen av byn, ungefär där den lilla allmanningen låg, där det på enskifteskartan fanns ett mindre gatehus. Möjligen är detta platsen för ett äldre gårdsläge, kanske efter gård nr 12 som saknas i skifteshandlingarna. Läget skulle passa bra utifrån gårdarnas orientering i byn som följer ett solskiftat mönster och förklara varför den lilla allmanningen, som delvis ligger inom utredningsområdet, överhuvudtaget finns.

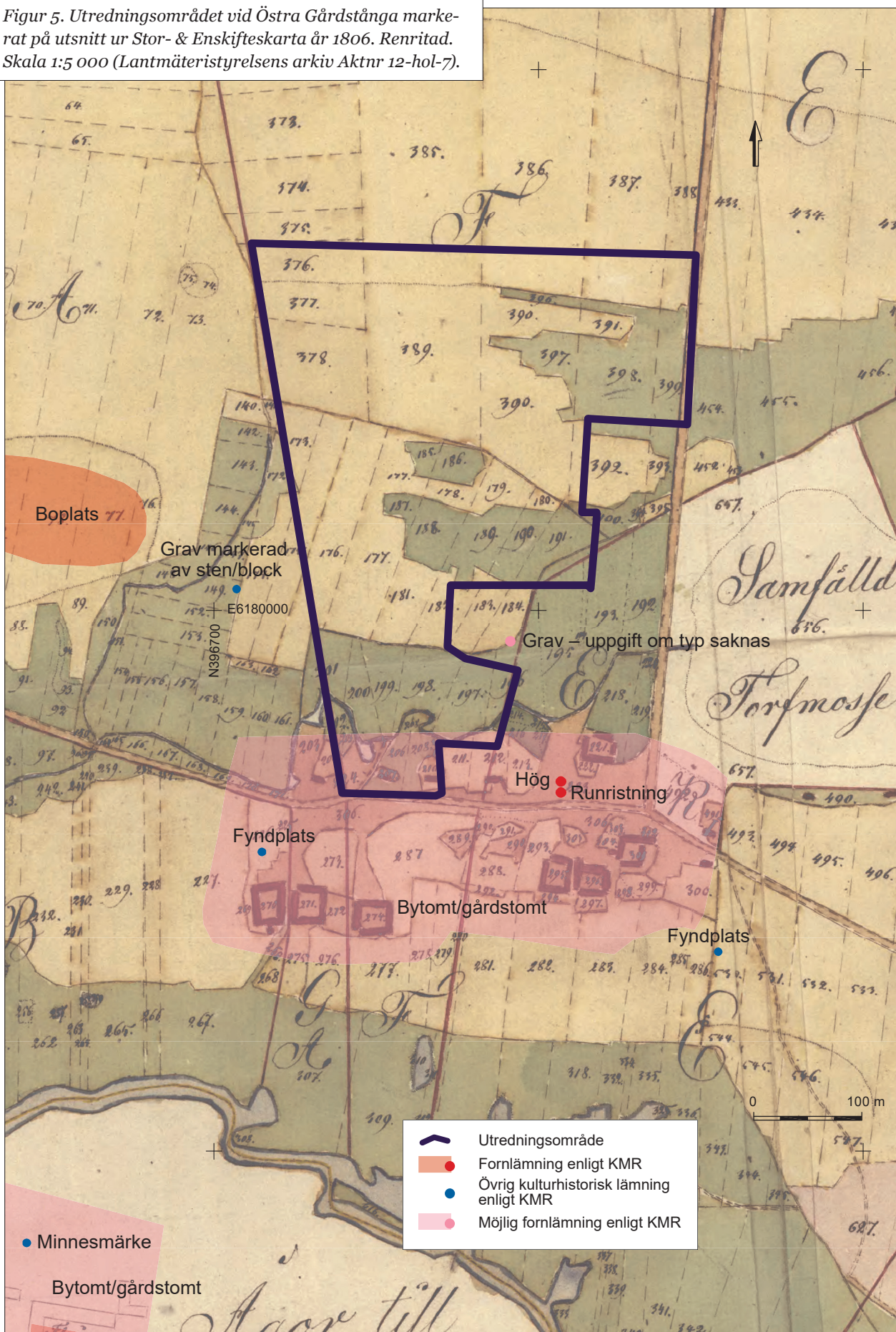
I de digitala arkiven finns kartor från laga skiftet år 1831 i såväl koncept som i slutlig form, men dessa visar inget ytterligare än de tidigare kartorna. Först på den Häradsekonomska kartan år 1913 märks de stora förändringarna som skett i byn under senare delen av 1800-talet (figur 7). Fler gårdar har flyttats ut från den gamla bytomten och en mängd nya hus har byggts. Ett tegelbruk har anlagts och järnvägen har dragits norr om byn där järnvägsstationen har fått namnet Flyinge station. Norra delen av utredningsområdet ligger kvar som åkermark och ängsmarken i söder har också lagts om till åker förutom ett mindre område i sydöstra delen alldeles norr om bäcken som nu är bevuxet med lövträd. De båda gatehusen som låg inom utredningsområdet så sent som vid Laga skiftet är nu borta.

På den Ekonomiska kartan från år 1970 kan man se att järnvägen är nedlagd och en stor småhusbebyggelse har växt fram öster om den gamla bytomten som nu bär namnet Flyinge. Markerna inom utredningsområdet ligger kvar som åker och inget tyder på att området eller lägena för de båda gatehusen ödelagts av exploatering i modern tid.

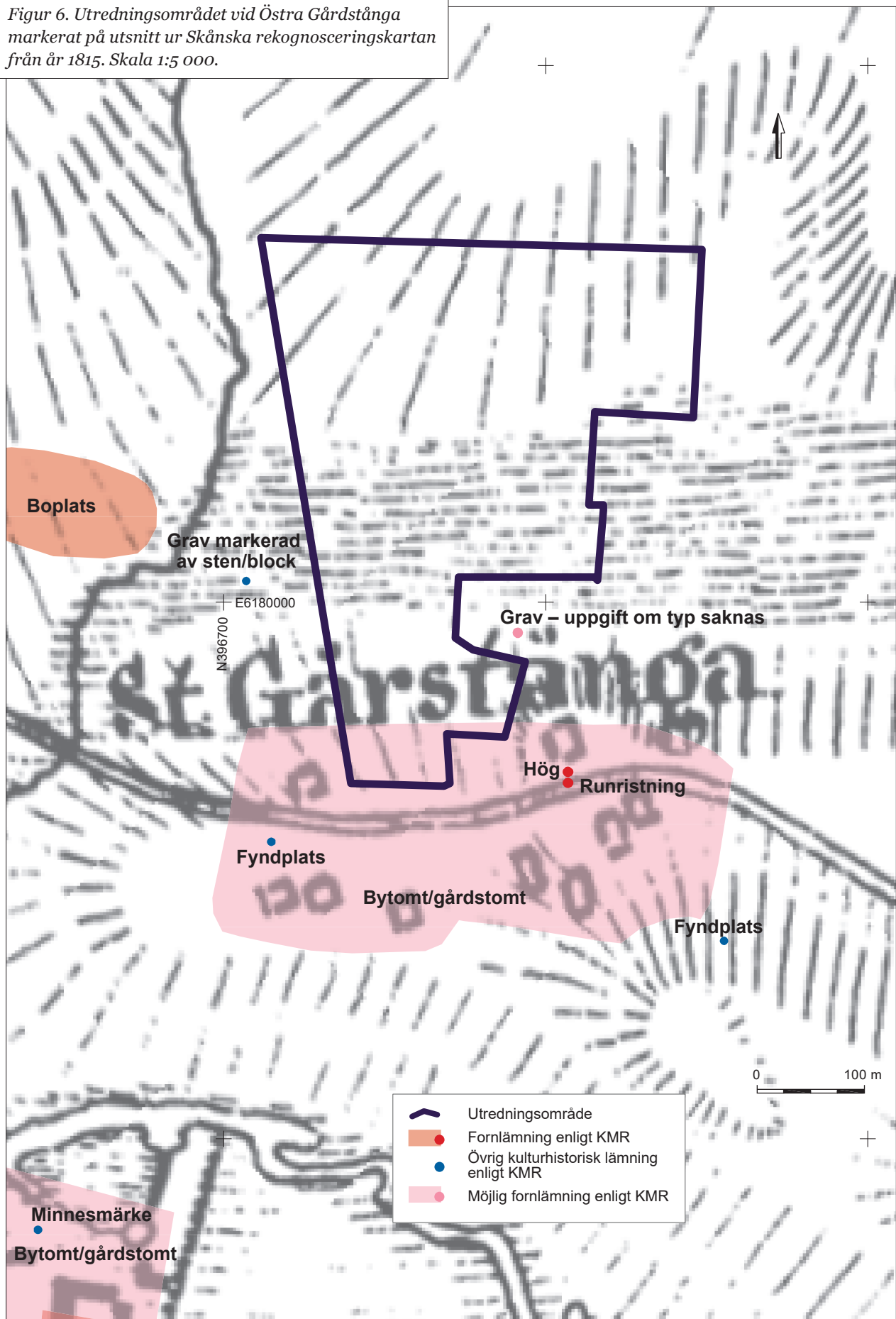
Figur 4. Utredningsområdet vid Östra Gårdstånga markerat på utsnitt ur Stor- & Enskifteskarta år 1806. Skala 1:5 000 (Lantmäteristyrelsens arkiv Aktnr 12-hol-7).

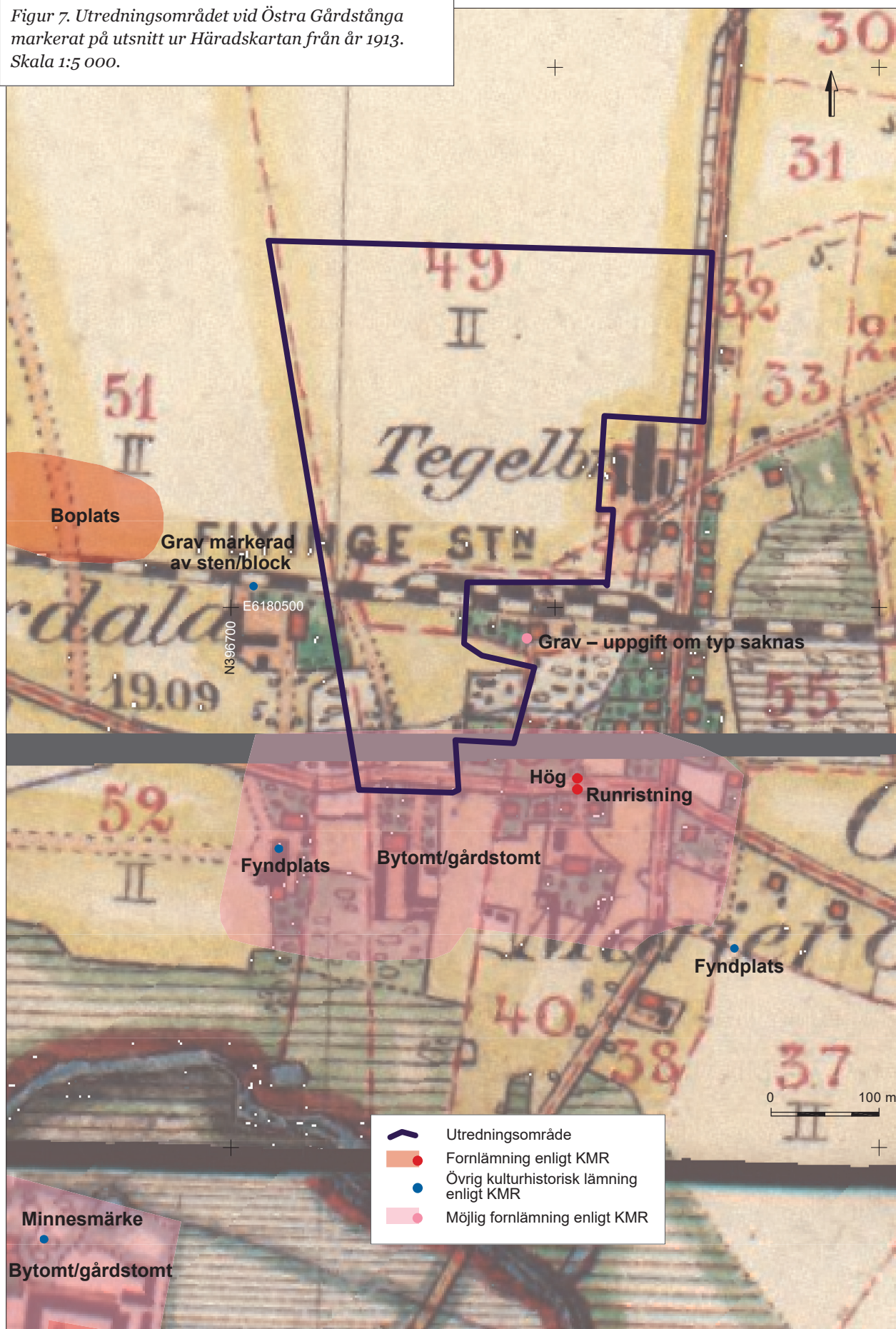
Figur 5. Utredningsområdet vid Östra Gårdstånga markerat på utsnitt ur Stor- & Enskifteskarta år 1806. Renritad. Skala 1:5 000 (Lantmäteristyrelsens arkiv Aktnr 12-hol-7).

Figur 6. Utredningsområdet vid Östra Gårdstånga markerat på utsnitt ur Skånska rekognosceringskartan från år 1815. Skala 1:5 000.

Figur 7. Utredningsområdet vid Östra Gårdstånga markerat på utsnitt ur Häradskartan från år 1913. Skala 1:5 000.

Tidigare registrerade forn- och kulturlämningar

Inom utredningsområdet finns endast en fornlämning, nämligen delar av Östra Gårdstånga bytomt. Sedan tidigare finns det däremot 13 registrerade forn- och kulturlämningar inom en radie på cirka en kilometer från utredningsområdets centrala delar (figur 3, tabell 1). Intressant är att olika typer av gravlämningar dominerar (8 st.). Övriga registrerade lämningar utgörs av fyndplatser/samling (3 st.), boplatser (2 st.) och bytomt (1 st.).

Tabell 1. Tidigare registrerade forn- och kulturlämningar.

Socken/fastighet/fornlämning	Typ	Beskrivning	Undersökt	Datering	Referens
Holmby/Östra Gårdstånga 7:6/ L1988:3293	Boplats	Stenåldersboplats, ca 200×100 m (Ö-V). Inom området enstaka flintavslag. Ett förarbete till pilspets av flinta tillvaratogs. Enstaka skörbrända stenar påträffades. Boplatsens utsträckning något oklar p.g.a. stubb och gröda i åkern. Enligt gårdens arrendator ska på boplatserna ha hittats keramik. Vid plöjning framträder sotiga partier.	Nej	Stenålder	Fornsök
Holmby/Östra Gårdstånga 10:11/ L1988:2902	Boplats	Stenåldersboplats, ca 150×75 m (Ö-V). Inom området måttligt med flintavslag.	Nej	Förhistorisk	Fornsök
Holmby/Östra Gårdstånga 10:11/ L1988:2584	Gravhög	Hög, rest av ca 25 m diam. och 0,3 m hög.	Nej	Stenålder/ bronsålder	Fornsök
Holmby/Östra Gårdstånga 24:1/ L1988:2796	Gravhög	Hög, plats för? På 1763 års karta nämns på platsen en liten kulle. Inga synliga rester av högen idag.	Nej	Stenålder/ bronsålder	Fornsök
Holmby/Östra Gårdstånga 7:6/ L1988:3298, L1988:3299 och L1988:3300	Grav markerad med resta stenar och runsten	Hög, resta stenar, runsten, platsen för. På platsen skall ha legat en hög med 1 runsten och resta stenar – parallell till V Strö monumentet? Worm (1643) omnämner att runstenen (RAÄ nr 1) är: flött fra en høy wdi marcken. I prästrelationerna år 1667 omnämns att runstenen (RAÄ nr 1) tidigare stått med nogle andre steene opreyst. En av dessa stenar stod kvar på ursprunglig plats till 1907 då den i samband med järnvägsbygge flyttades några m åt N. År 1969 låg stenen lös invid en ägogräns, då nyligen flyttad (RAÄ nr 7). 1986 har denna sten åter flyttas fram till gården ca 300 m åt Ö. Denna sten har namnet Tue sten enligt en anteckning i DAL.	Nej	Förhistoriskt	Fornsök
Holmby/Östra Gårdstånga 7:6/ L1989:9358	Gravhög	Hög, plats för? Enligt äldre lantmäteriakt finns på platsen en sandkulle.	Nej	Stenålder/	
	bronsålder				
Holmby/Östra Gårdstånga 7:6/ L1989:8737	Gravhög	Hög, plats för? Enligt äldre lantmäteriakt finns på platsen en sandkulle.	Nej	Stenålder/ bronsålder	Fornsök
Holmby/Östra Gårdstånga 18:6/ L1988:2340	Grav – uppgift om	Skelettfynd, plats för, ungefärlig. Vid grundgrävning i närheten av Flyinge station år 1907 påträffades ca en fot under jordytan talrika människoskelett. Inga uppgifter om äldre kyrka eller kyrkogård på platsen förelåg.	Nej	-	Fornsök
Holmby/Östra Gårdstånga 10:1/ L1988:2950	Fyndplats	I Lunds universitets Historiska Museums samlingar finns 1 tunnackig flintyxa, av brun flinta, eggen 6 cm bred, slipad. Yxan är funnen på gårdens ägor och enligt uppgift skänkt av hittaren lantbrukare Nils Jönsson (inv nr 20912).	Nej	Neolitikum	Fornsök
Holmby/Östra Gårdstånga 5:59/ L1988:2628	Gravhög	Hög, 11 m diam. och 0,5 m hög. Högen har jämnt sluttande sidor och är i Ö-N-V kanten beväxt med mindre buskar samt har en i sen tid lagd stenkreis av mindre marksten. Beväxt med gräs, en lind i mitten samt två lövträd i N kanten. I stenkreisen förmodas även runstenen med RAÄ-nr Holmby 1:1 ha ingått. Den ursprungliga placering för såväl runstenen som stenkreisen tros vara på den s.k. Västervång.	Nej	Stenålder/ bronsålder	Fornsök
Holmby/Östra Gårdstånga 8:22/ L1988:2645	Bytomt	Östra Gårdstånga bytomt, ca 450×220–180 m (Ö-V) före utskiftningen. Enligt äldre lantmäteriakt.	Nej	Historisk tid	Fornsök
Holmby/Östra Gårdstånga 5:88/ L1988:2644	Fyndsamling	Lösfyndssamling, bestående av 68 föremål, bl.a. 3 kärnyxor, 1 spetsnackig flintyxa, 5 tunnackiga yxor eller del av, 10 tjocknackiga flintyxor, 6 håleggade flintyxor, 5 tunnbladiga flintyxor, 3 dolkar eller delar av samt 3 flintyxor med utsvängd egg. Samlingen är skänkt till Gårdstånga-Holmby församlingshem av lantbrukare N Strand, Holmbytorp. Föremålen uppges vara funna i Holmby sn. Samtliga föremål är upphängda på två väggar i församlingshemmet. De är ordnade efter periodindelning med upplysningstext.	Nej	Neolitikum	Fornsök
Holmby/Östra Gårdstånga 5:88/ L1988:2645	Fyndplats	Fyndplats för flintdolk, 15 cm lång, intill 2,5 cm bred och 1,5 cm tjock.	Nej	Sen- neolitikum	Fornsök
Holmby/Holmby 6:3/L1989:9375	Gravhög	Hög, plats för? Äldre lantmäteriakt har vid platsen namnet Munkhög. Prästrelationerna omtalar i Östra Gårdstånga Munkahögen. Inga synliga rester av högen. Enligt äldre lantmäteriakt kallas högen Munkhög och enligt Prästrelationerna 1690–93 kallas den Munkahöghen.	Nej	Stenålder/ bronsålder	Fornsök

Tabell 2. Tidigare arkeologiska undersökningar i området.

Socken/fastighet/fornlämning	Typ	Beskrivning	Undersökt	Datering	Referens
Holmby/Östra Gårdstunga 19:1/ L1988:2629	Boplats	Sten- och bronsåldersboplats, delvis undersökt år 1968. Okänd utsträckning. I samband med schaktningsarbeten för villabebyggelse framkom 19 st. härdar på en yta av uppskattningsvis 100×50 m (NÖ–SV). De flesta härdarna var cirkelformade, ca 0,8 m diameter och 0,1–0,3 m djupa. I flertalet härdar påträffades slagen flinta, i fem härdar keramik och flintföremål. Keramiken kunde hänföras till senneolitikum och yngre bronsåldern, flintföremålen utgjordes av 3 skrapor och 1 eldslagningssten.	Ja	Neolitikum/ yngre bronsålder	Fornsök
Holmby/Östra Gårdstunga 2:8/ L1988:3295	Boplats	Stenåldersboplats, ca 90×120 m (Ö–V). Inom området enstaka flintavslag. En flinta med slipytor, en skrapa samt en retuscherad flinta tillvaratogs. Vid sökschaktsgrävning år 1996 framkom tre gropar och fynd av keramik, flintavslag och flintskrapa. Det ringa antalet anläggningar representerar förmodligen utkanten av ett boplatsoområde med huvudsaklig utbredning norrut.	Ja	Neolitikum	Fornsök/ Runcis 1997
Holmby/Östra Gårdstunga 17:1/ L2021:4515	Boplats	Boplats. Vid utredning år 2021 framkom två stolphål och två härdar. (L2021:4515 och L2021:4516). Härdarna utgjordes av sotig och kolbemängt grus. Då och då framkom vid schaktningen sot- och kolfläckar som kan vara rester efter sönderodlade härdar. Inga fynd påträffades.	Ja	Förhistorisk	Sarnäs 2021
Holmby/Holmby 6:1/L1988:3135	Boplats	Sten- och bronsåldersboplats, platsen för, delvis undersökt. I juni 1976 undersöktes med anledning av grustäkt ett ca 140×50 m stort område. Inom området påträffades 26 anläggningar, bestående av 23 gropar, 1 härd, 1 härdgrop och 1 ränna. Groparna varierade i storlek och djup och fyndmaterialet utgjordes huvudsakligen av flinta och keramik. I en grop framkom 1 lövkniv och 1 skrapegg av flinta samt en koncentration av flintavslag och flintavfall. Härdgropen innehöll rabbigt gods samt skärvor till en mindre skål.	Ja	Tidigneolitikum, bronsålder	Jakobsson 1980
Södra Sandby/Flyinge 22:40/ L1988:7494	Bytomt/ gårdstomt	Gårdstomt, delvis undersökt. Uppskattningsvis ca 200×200 m (Ö–V). Kungsgården Flyinge omnämnd från 1300-talet. Tomtens NV del, som kallas borgkullen, har varit omgiven av en vallgrav. Med anledning av dräneringsgrävningar 1982 genomfördes undersökningar på rastgården V om stallarna samt på vägen N om stallängorna. På rastgårdens Ö del framkom spår av bebyggelseämningar i form av raseringslager. N om stallängorna var en med stora gråstenar i flera skift ifyllt nedgrävning. Enligt uppgift ska samma fyllning ha iakttagits längre västerut mot rastgården. Nedgrävningen låg Ö och S om borgkullen, d.v.s. platsen för chefsbostaden, nuvarande kontoret. Nedgrävningen har sannolikt varit ett dike som utgjort vallgrav runt borgkullen (jfr geometrisk karta från år 1750 i Lunds Landsarkiv). Ett 1500-talsmynt påträffades i stenfyllningen.	Ja	Historisk tid	Guldåker 2012

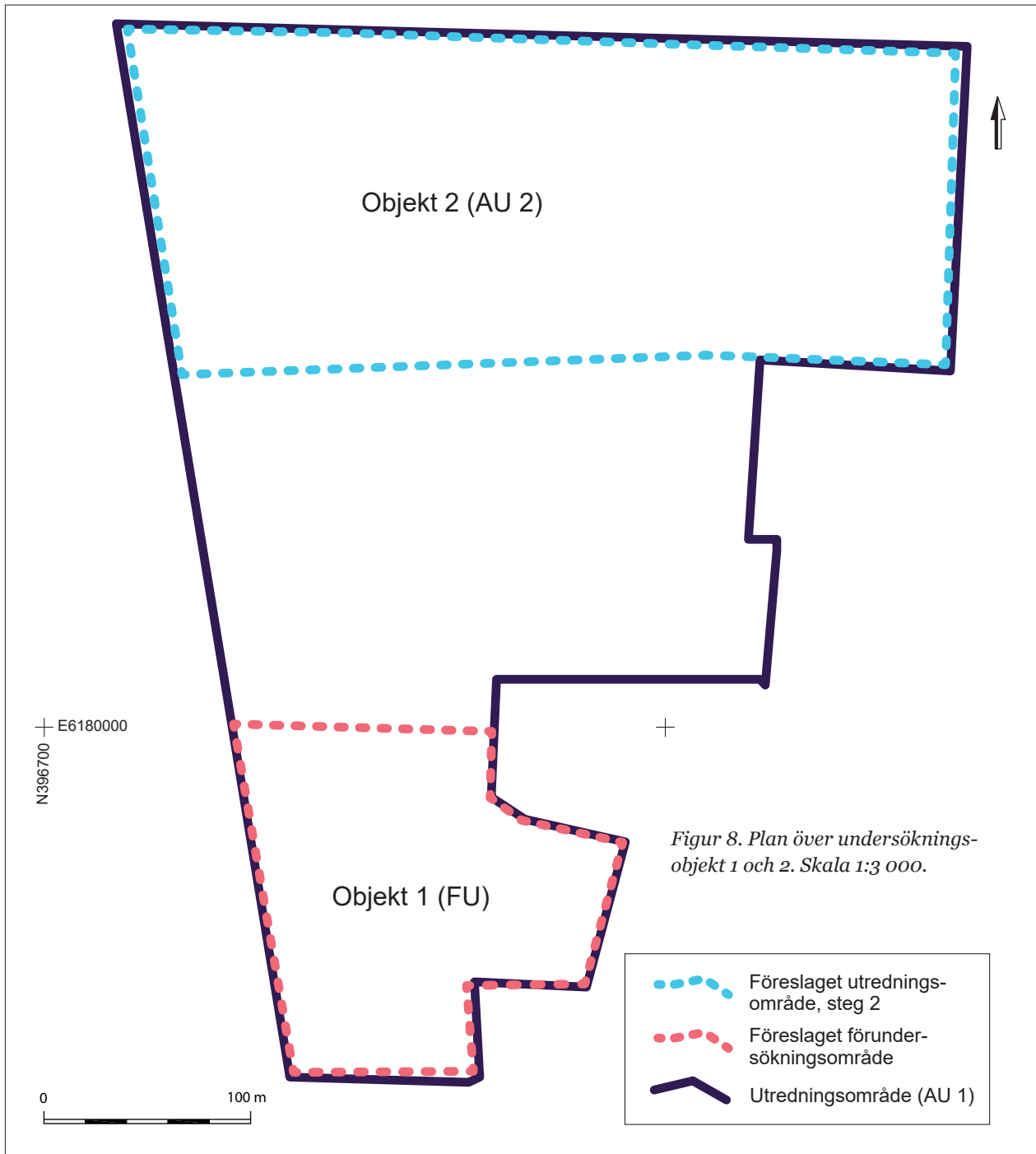
Tidigare undersökningar

Några undersökningar har gjorts i närområdet, framför allt öster om utredningsområdet (figur 3, tabell 2).

Fältinventering

Undersökningsobjekt

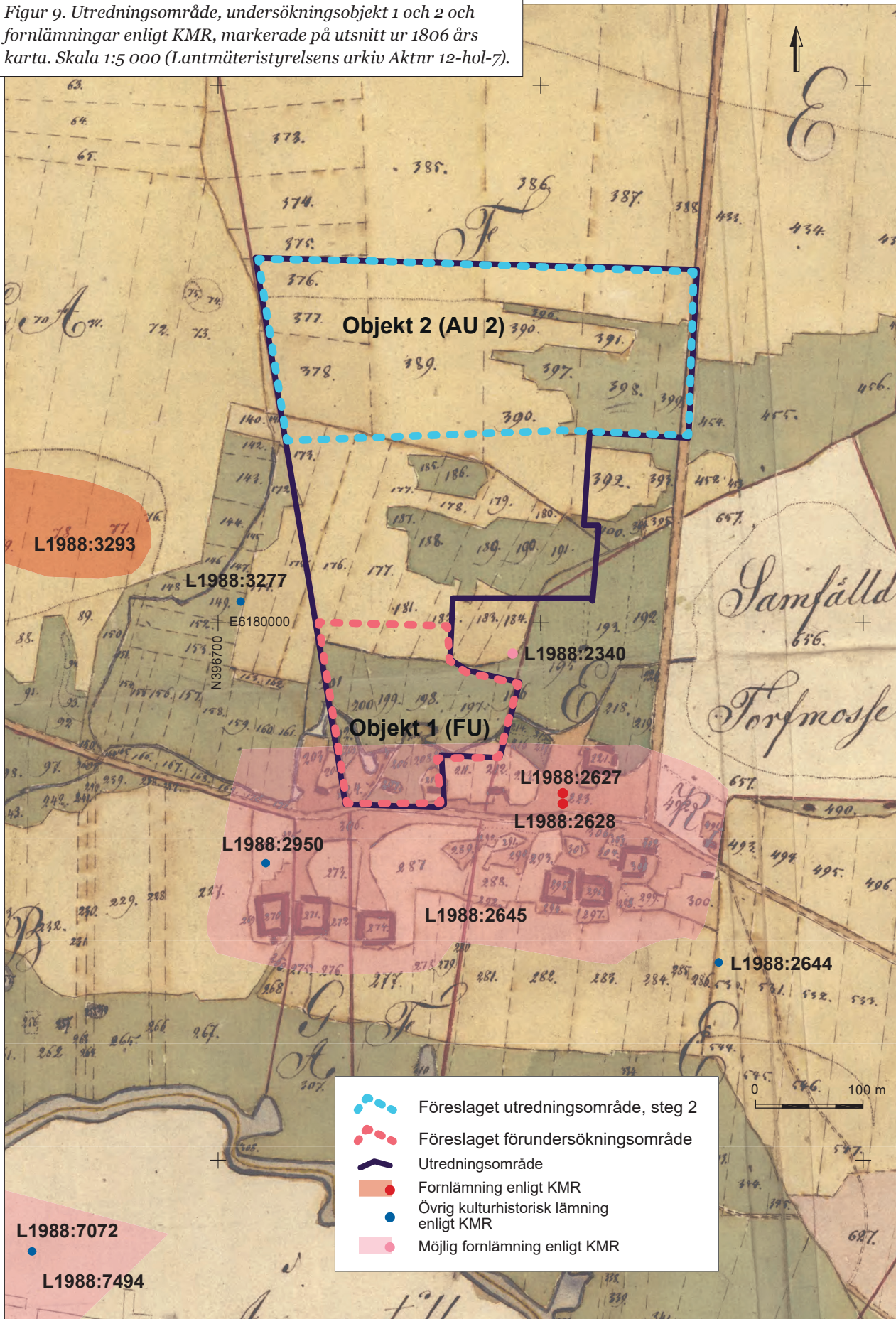
De, efter steg 1 utredningen, föreslagna objekt för fortsatta arkeologiska insatser utgörs av terränglägen där sannolikheten bedöms vara stor för att det ska finnas under mark dolda forn- och kulturlämningar. Inom exploateringsområdet identifierades totalt två sådana ytor (figur 8).

Objekt 1

Objekt 1 utgörs av områdets sydliga del och omfattar cirka 22 000 m². Terrängen är flack med en mindre bäck som rinner i östvästlig riktning. Fortsatta arkeologiska åtgärder inom denna yta motiveras främst av att denna södra del tangerar Östra Gårdstånga bytomt (L1988:2645). Dessutom är området omgivet av fornlämningar i form av gravhögrest (L1988:2628) och fyndplatser (L1988:2644, L1988:2950) (figur 9). Kvadraten inom ägan till gård 8 (figur 4), som skulle kunna vara en gravhögrest, faller också inom objekt 1. Då ytan bestod av ängsmark kunde ingen meningsfull ytinventering av fynd göras.

Figur 9. Utredningsområde, undersökningsobjekt 1 och 2 och fornlämningar enligt KMR, markerade på utsnitt ur 1806 års karta. Skala 1:5 000 (Lantmäteristyrelsens arkiv Aktnr 12-hol-7).

Objekt 2

Objekt 2 utgörs av områdets nordliga del och omfattar cirka 60 000 m². Topografiskt är det en svag sydsluttning. Även om ytan bestod av stubbåker vid inventeringstillfället kunde sparsamt med flintavslag iakttas. Förekomsten av bearbetad flinta, läget på en svag sydsluttning, närheten till vattendrag i väster och omgivande kända boplats- och gravlämningar motiverar fortsatta arkeologiska åtgärder.

Konsekvensbedömning och åtgärdsförslag

Det faktum att stora ytor klassificeras som utredningsobjekt betyder inte att de motsvaras av jämförelsevis lika omfattande, under mark dolda fornlämningar. På odlingsmarkerna är det helt enkelt inte möjligt att avgränsa under mark dolda fornlämningar med rimlig precision.

Detta förhållande innebär att sökschaktsgrävningar inom ramen för arkeologisk utredning steg II är avgörande för att kunna avgränsa eventuella fornlämningar inom utredningsobjekten. För söschakten gäller generellt att de grävs selektivt, inom valda delar av utredningsobjekten. Söschaktens exakta placering och utsträckning måste bestämmas utifrån uppställda frågeställningar och det enskilda områdets mikrotopografi samt av vad som kommer fram under arbetets gång.

Eftersom inga söschakt ännu har grävts, så är det i detta skede svårt att spekulera i hur väl representerade olika tidsperioder och fornlämningskategorier är inom utredningsområdet.

Enligt motivering som getts i föregående avsnitt förordas arkeologisk utredning steg 2, för utredningsobjekt 2.

För forn- och kulturlämningar är åtgärdsförslaget annars vanligen arkeologisk förundersökning. I detta moment tas som regel större sammanhängande schaktytor upp och ett urval av arkeologiska kontexter undersöks. I detta uppdrag ingår det att avgränsa, datera och utvärdera fornlämningens vetenskapliga potential samt klargöra förutsättningarna och behovet av analyser. Detta medför att det i detta skede även ingår analyser av olika slag. I detta fall föreslås detta steg vara tillämpligt i fråga om den tidigare registrerade bytomten L1988:2645 (Holmby 25:1) inom objekt 1.

Inför kommande steg i den arkeologiska processen kan det också bli aktuellt med provtagningar i torvmarker eller våtmarker för pollenanalys.

Arkeologisk potential

Det aktuella utredningsområdet ligger som framgått i en fornlämningsrik trakt.

Närheten till Kävlinge å och dess biflöden som passerar utredningsområdet indikerar att förhistoriska bo- och gravplatser kan finnas inom området. Riksantikvarieämbetets fornminnesinventering, talade för att så borde vara fallet. Även inventeringen vid steg 1 utredningen bekräftade denna bild genom fynd av bearbetad flinta på områdets norra del.

Uppgifter om gravhögar finns möjligen inom och i anslutning till den planerade exploateringsytan. Gravhögar brukar slentrianmässigt

dateras till bronsålder men tidigare undersökningar har visat att dessa högar ofta föregås av stenåldersgravar och följs av sekundärgravar från järnåldern. Det finns en kontinuitet i val av begravningsplats.

Vi kan således i området få möjlighet att studera hur en grav- och boplatSMiljö från yngre stenålder/bronsålder/äldre järnålder varit organiserad i större skala. Genom att undersöka vad som händer på platserna och i anslutning till gravarna över tid kan vi komma närmare en förståelse för monumentens roll i samhället och hur användandet av gravarna följt samhällets förändringar i stort.

Under den senare järnåldern och medeltiden har platsen för Östragårdstånga by med omgivning utgjort ett område av speciellt intresse.

Refreenser

- Guldåker, A. 2012. Flyinge 22:40 fornlämning 80, 81 i Södra Sandbys socken, Lunds kommun. Arkeologisk förundersökning 2012. Arkeologiska arkivrapporter från Lund, nr 432 (RAÄ dnr 3.5.5-2996-2012). Kulturen i Lund.
- Jakobsson, B. 1980. BoplatSlämningar, neolitikum, bronsålder, Ö Gårdstånga och Holmby socknar, Skåne. Riksantikvarieämbetet. UV Syd, rapport 1980:7. Stockholm.
- Runcis, J. 1997. Arkeologisk utredning. Skåne, Holmby sn, Östra Gårdstånga 3:14 m.fl. Riksantikvarieämbetet. UV Syd, rapport 1997:4. Stockholm.
- Sarnäs, P. 2021. Arkeologisk utredning 2021. Östra Gårdstånga 17:1. Bostadsbebyggelse. Eslövs kommun. Skåne län. Skånearkeologi. Rapport 2021:12. Malmö.

Administrativa uppgifter

KMR uppdragsnr: 202200816
Lst dnr 431-6020-2022, beslutsdatum: 2022-06-17
Fornlämning: L1988:2645 (Holmby 25:1)
SHM dnr: 511-00491-2022
SHM projektnr: 740615025
Företagare: Flyinge Fastighetsutveckling AB
Intrasisprojekt: A2022_095
Undersökningstid: 5–6 september 2022
Projektgrupp: Magnus Andersson.
Underkonsulter: Sixt biluyhyrning.
Exploateringsyta: 130 000 kvm
Undersökt yta: 130 000 kvm
Läge: Fastighetskartan, blad 61D NO
Koordinatsystem: Sweref 99 TM
Höjdsystem: RH 2000
Dokumentationshandlingar: Analoga dokumentationshandlingar förvaras i Statens historiska museers arkiv (SHM), Stockholm.
Digitala dokumentationshandlingar lagras tillsammans med Intrasisdatabasen
Fynd: inga fynd tillvaratogs.

Arkeologi inom del av bytomt vid Östra Gårdstånga väster om Flyinge

En arkeologisk utredning steg 1 har utförts av Arkeologerna inom fastigheterna Östra Gårdstånga 7:6 och Roslöv 1:7 i Eslöv kommun. Anledningen är att Flyinge Fastighetsutveckling AB planerar att uppföra bostäder och förskola inom området, samt anlägga infrastruktur.

De, efter steg 1 utredningen, föreslagna objekten för fortsatta arkeologiska insatser utgörs av terränglägen där sannolikheten bedöms vara stor för att det ska finnas under mark dolda forn- och kulturlämningar. Inom exploateringsområdet identifierades totalt två sådana ytor.

Arkeologerna

Statens historiska museer